

”MAALAI SPANKKI”-PROJEKTI

Loppuraportti

Hokkanen Anne
Vuohelainen Mikko

Liiketalouden koulutusohjelma
Liiketalouden ja hallinnon ala

SISÄLTÖ

1	Johdanto	2
2	Innovative village -hanke	2
2.1	Rahoittajat.....	2
3	Maalaispankki-projekti.....	3
3.1	Toimeksiantaja ja asiantuntijaryhmä	3
3.2	Tavoitteet	3
3.3	Projektin vaiheet	4
3.4	Kyläilta Konginkankaalla	4
4	Projektiryhmän ideoiden esittely.....	5
4.1	Village saving and loan associations (VSLA).....	5
4.1.1	Lähteet	7
4.2	Semilla Cooperativa -malli.....	7
4.2.1	Lähteet	8
4.3	M-pesa -mobiiliraha	9
4.3.1	Lähteet	10
4.4	Oma raha.....	10
4.4.1	Lähteet	11
4.5	Mobiilikaupan kehittyminen ja mahdollisuudet.....	11
4.5.1	Lähde	13
4.6	Aikapankki.....	13
4.6.1	Lähteet	14
4.7	Palveluseteli.....	14
4.7.1	Lähde	15
4.8	Aikapankin ja palvelu-/kyläsetelin yhdistelmä.....	15
4.9	Talkooperinne	15
4.9.1	Lähde	16
4.10	Kylä palveluyrittäjänä	16
4.10.1	Lähteet	19
4.11	Nuorten akatemia	19
4.11.1	Lähde	20
4.12	Pääomarahastolainat ja yhteiskunnalliset yritykset	20
4.12.1	Lähteet	21
4.13	Luottolaitos- ja pankkitoiminnan sääätely.....	22
4.14	Verotus	22
4.14.1	Vaihtotyö verotuksessa	23
5	Yhteenveto ja projektin lopputulos	23
	LÄHTEET	26

KUVIO

Kuvio 1. Maaseudun rakennemuutokseen vaikuttavat tekijät, sivu 18

1 Johdanto

Projekti liittyy Jyväskylän Ammattikorkeakoulun Innovative village -hankkeeseen ja ensimmäinen tieto siitä saatiin projektiopintojen työtilan ilmoitustaululta. Projektin on tarkoitus tuottaa tietoa joka tukee hankkeen kokonaisuutta. Aiemmin samaa aihetta on tutkinut JAMK:n opiskelijoiden projektiryhmä. Tämän projektin oli osaltaan tarkoitus täydentää tuota aiemmin tehtyä projektia ja siinä saatuja tuloksia. Lisäksi tässä projektissa hyödynnettiin em. projektissa hankittua materiaalia, mm. maaseudun asukkaille tehdyn pankkiasiointiin liittyvän kyselyn tuloksia.

2 Innovative village -hanke

Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Maaseudun Kehittämisyhdistys Viisari ry:n ja Jyväsräihi ry:n hankkeessa etsitään kylälähtöisiä ratkaisuja katoavien palveluiden ongelmaan kunkin kylän omista toiveista ja tarpeista käsin. Innovative Village -Kekseliäät kylät on kansainvälinen yhteistyöhanke, joka on rahoitettu EU:n maaseuturahaston Leader-ohjelmasta. Hankkeessa on tehty tai tullaan tekemään esim. ideariihä hankekylissä Keski-Suomessa ja ulkomailla, tutustumismatkoja palveluiden tuottamiseen kotimaassa ja partnerimaissa, oman kyläelämän esittelyä hankekumppanien ryhmille sekä yhden konkreettisen palvelun testiajon joka hankekylässä. Hanketta hallinnoi ja sen kansainvälisenä koordinaattorina toimii JAMK:n Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö.

(www.jamk.fi, Innovative Village -hanke)

2.1 Rahoittajat

Innovative Village -hankkeen rahoittajina toimivat *Maaseudun Kehittämisyhdistys VIISARI ry* sekä *Jyväsräihi ry*.

Viisari ry on paikallinen LEADER ryhmä, joka osallistuu alueensa kehittämiseen omien kehittämisohjelmien kautta. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia alueellaan kylä- ja asukastoiminnan edunvalvojana ja kehittää paikallista, seu-

tukuntien välistä, kansainvälistä yhteistyötä sekä yrittäjyyden yleisiä edellytyksiä alueellaan, vahvistaa paikallista ja seudullista, alueiden välistä ja kansainvälistä aloitteellisuutta ja yhteistyöhön perustavaa kehittämistyötä sekä edistää kylä- ja asukasyhdistysten sekä alueen asukkaiden omatoimisuutta. Yhdistyksen toiminta-alueeseen kuuluu Saarijärven-Viitasaaren seutu sekä Äänekosken maaseutualueet. (www.keskisuomenmaaseutu.fi/viisari)

Jyväsräihi ry on vuonna 2000 perustettu yleishyödyllinen maaseudun kehittämissyhteistyö. Sen tavoitteena on aktivoida ja innostaa toiminta-alueensa asukkaita ja yhteisöjä omaehtoiseen alueensa kehittämiseen. Sen toiminta-alueeseen kuuluvat Laukaa, Muurame, Uurainen ja Jyväskylän maaseutualueet. (www.keskisuomenmaaseutu.fi/jyvasraihi)

3 Maalaispankki-projekti

3.1 Toimeksiantaja ja asiantuntijaryhmä

Projektin toimeksiantajana toimi Innovative Village -hanke ja projektipäällikkö Outi Raatikainen. Asiantuntijaryhmään kuului Raatikaisen lisäksi Anne Eskola Jyväskylän Ammattikorkeakoulusta, joka tarkasti joitain projektiin liittyviä lähteitä ja materiaalia.

3.2 Tavoitteet

Projektin sisällöllisinä tavoitteina oli hakea maailmanlaajuisesti ideoita ja ratkaisumalleja maaseudun pankki- ja rahoituspalveluiden tuottamiseksi, sekä jalostaa em. tietoa suomalaiseen maaseutuun sopivaksi. Lisäksi tavoitteena oli tuottaa materiaalia käytettäväksi hankkeeseen osallistuvien kyläyhteisöjen hanketapaamisissa näiden oman ideoinnin tueksi ja sytykkeeksi.

Projektin toteuttajien henkilökohtaisiksi oppimistavoitteiksi asetettiin seuraavat neljä tavoitetta:

1) saada oppia ja kokemusta projektityöskentelyn eri vaiheista ja työskentelytavoista,

- 2) oppia tekemään projektisuunnitelma ja raportoimaan toteutunut projekti,
- 3) oppia toimimaan projektiryhmän jäsenenä eri rooleissa ja toimeksiantajan kanssa yhteistyössä,
- 4) kehittää tiedonhankintataitoja.

3.3 Projektin vaiheet

Projekti muodostui karkeasti seuraavista eri vaiheista:

- Aloituspalaverit ja projektisuunnitelman teko,
- Tiedonhankintavaihe,
- Saadun aineiston koonti, ideoiden kehittäminen ja lokalisointi,
- Ideatiivistelmien laadinta sekä valmistautuminen niiden esittämiseen ja
- Loppuraportin laadinta ja projektin jälkeisarviointi.

3.4 Kyläilta Konginkankaalla

Konkreettisin projektin tavoitepiste oli 11.12.2013 Konginkankaalla järjestetty keskusteluilta teemalla ”Onko maaseutupankki mahdollinen - Ideoita maaseudun rahoituspalveluista”. Illan järjestivät Outi Raatikainen/Innovative Village -hanke ja Konginkankaan kyläyhdistys. Paikalla oli 17 kyläläistä kuulemassa ensin projektiryhmän keräämiä ideoita sekä tämän jälkeen keskustelemassa aiheesta.

Keskustelussa kehittyi ajatuksia mm. ”liikkuvan pankkivirkailijan toimistosta” esim. kirjaston tiloissa. Lisäksi pohdittiin pankkitukihenkilön mahdollisuuksia auttaa pankkiasioden hoidossa lähinnä verkkopankissa mutta myös pankkiautomaatilla. Kolmantena esiin nousi ajatus itsenäisestä yrittäjästä ”pankkiasiamiehenä”. Neljäs idea koski pankkipalveluautoa eli samantyyppistä liikkuvaa pankkikonttoria kuin esim. kirjastoauto tai poliisin lupapalveluauto.

4 Projektiryhmän ideoiden esittely

4.1 Village saving and loan associations (VSLA)

VSLA-metodi on kehitetty tavoitteena parantaa kehitysmaiden ihmisten rahoitus- ja talletusmahdollisuuksia, ja se on yksi monista mikrorahoituksen (microfinance) muodoista. Tällainen ns. paikallinen talletus- ja lainausyhteisö on avoimempi, järjestäytyneempi ja demokraattisempi kuin kehitysmaiden köyhimmän väestön keskuudessa yleiset epäviralliset talletusyhteisöt. VSL-järjestelmä on tarkoitettu sellaiseksi että myös ryhmän vähiten vaikutusvaltaisetkin jäsenet ymmärtävät sen ja voivat siihen luottaa, ja se on tavallaan pelkistetty versio osuuskassasta tai talletusosuuskunnasta (credit cooperative, credit union).

Talletus- ja lainausyhteisön peruseriaate on se, että halukkaat muodostavat yhdessä ryhmän jonka avulla heillä on mahdollisuus tallettaa rahaa hankkimalla "yhteisöosuuksia". Nämä säästöt investoidaan lainarahastoon josta jäsenet voivat ottaa lainaa. Takaisinmaksun yhteydessä peritään palvelumaksu. Yhteisön päätarkoitus on tarjota yksinkertaisia talletus- ja lainausvaihtoehtoja kun varsinaisten pankkipalveluiden saatavuus on heikkoa.

Yhteisöt kokoontuvat säännöllisesti ja kaikki rahaliikenne tapahtuu näissä kokouksissa kaikkien jäsenten läsnä ollessa. Näin varmistetaan toiminnan luotettavuus ja läpinäkyvyys. Yhteisöllä on käytössään lukittu kassalaatikko, joka avataan vain näissä kokouksissa. Laatikossa säilytetään kaikki yhteisön varat ja jäsenten tilikirjat jolloin niiden vääristely tai luvaton käyttö on mahdotonta. Yhteisö määrittelee tietyn toimintajakson, johon talletukset ja lainat sidotaan. Jokaisen tällaisen toimintajakson lopussa talletukset ja palvelumaksutuotot jaetaan jäsenten kesken näiden ko. toimintajakson aikana tekemien talletusten suhteessa. Toimintajakson pituudeksi suositellaan 9 - 12 kk.

Yhteisön hallinto käsittää "yleiskokouksen" (General Assembly) ja "hallintokomitean" (Management Committee). Hallintokomitean jäsenet valitaan yleiskokouksessa jossa jokaisella jäsenellä on yksi ääni. Yhteisö laatii omat sään-

tönsä jotka jokainen jäsen hyväksyy allekirjoituksellaan. Säännöissä määrätään hallinnosta, riidanratkaisu- sekä kurinpitomenettelystä, osuudenhankinnan ja tallettamisen ehdoista.

Jäsenet säästävät hankkimalla yhteisöosuuksia (Share). Kussakin kokouksessa jäsen voi hankkia 1-5 osuutta. Yhteisö määrittää itse yhden osuuden arvon. Arvon tulee olla sellainen joka mahdollistaa yhteisön köyhimmänkin jäsenen hankkia säännöllisesti ainakin yhden osuuden/kokous. Arvon ei kuitenkaan tulisi olla niin alhainen että viiden osuuden yhteisarvo ei tyydytä yhteisön enemmistön säästötavoitteita. Jokaisen toimintajakson alussa, jäsenten yksimielisesti niin päättäessä voidaan osuuden arvoa laskea tai nostaa. Yhteisö voi antaa jäsenelle luvan olla tekemättä talletuksia (hankkimatta osuuksia) rajoitetun ajan, jos jäsenellä on maksuvaikeuksia tai hän ei pääse osallistumaan kokouksiin. Vaikka "talouskurin" ja säännöllisen osuuksien hankinnan varmistaminen on tärkeää, voi eri syistä jäsenillä olla tilapäisiä maksuvaikeuksia. Vaikka talletusten tekemiseltä/osuuksien hankinnasta on annettu vapautus, lainanlyhennykset täytyy hoitaa normaalisti.

Yhteisö voi tarjota jäsenilleen palvelun joka mahdollistaa vaikka päivittäisten talletusten tekemisen. Talletuksen alarajaa ei ole määritelty ja näin jäsenet pystyvät helpommin säästämään pienimpään osuushankintaan vaadittavan määrän toimintajakson aikana. Talletus tehdään kassanhoitajan luona laittamalla rahat lukittuun kassalaatikkoon kannessa olevan raha-aukon kautta. Laatikkoa ei siis avata. Tallettaja saa kutakin talletusta vastaavan määrän poletteja kassanhoitajalta joka myös kirjaa talletuksen ylös. Seuraavan kokouksen aluksi jakson aikana talletetut rahat ensin jaetaan jäsenille poletteja vastaan ja sen jälkeen jäsenet voivat sitten halutessaan käyttää nämä rahat osuuksien hankintaan.

Lainoja annetaan neljän viikon välein. Kaikilla jäsenillä on yhtäläinen oikeus lainata rahaa lainarahastosta joka muodostuu jäsenten osuushankintamaksuista, lainapalvelumaksuista ja sakkomaksuista. Lainasumma/jäsen ei saisi olla enempää kuin 3 kertaa jäsenen hankkimien osuuksien arvo. Tämä takaa yhteisön pääoman tasapuolisen jakautumisen ja ehkäisee sen että yksittäiset

jäsenet joudu liian suuren velkataakan alle. Yhteisö päättää lainoista perittävät palvelumaksuprosentit jotka kirjataan sääntöihin. Lainan takaisinmaksut tehdään neljän viikon toimintajaksoissa. Takaisinmaksuaika päätetään lainaa nostettaessa. Myöhästyneestä lainan takaisinmaksusta ei seuraa sakkomaksua.

4.1.1 Lähteet

Allen, H. & Staehle, M.: VSL Programme Guide - Field Operations Manual. Version 3.1, 1st November 2007. VSL Associates.

Village Saving and loan association -nettisivut,
www.vsla.net/aboutus/vslmodel. Viitattu 21.10.2013.

4.2 Semilla Cooperativa -malli

World Council of Credit Unions (WOCCU) aloitti työskentelyn meksikolaisten osuuskassojen kanssa vuonna 2003 Meksikon hallituksen rahoittaman kolmi-vuotisen ohjelman kautta. Ohjelman tarkoituksena oli antaa teknistä apua ja tukea mahdollistaen osuuskassoja ulottamaan toimintansa syrjäseuduille. Tämän ohjelman aikana kehitettiin ”The Semilla Cooperativa” (”osuustoiminnan siemen”) -niminen malli, jota alettiin toteuttaa kuudessa eri osuuskassassa tavoitteena laajentaa näiden rahoituspalveluita uusille toimialueille. Ohjelman seurauksena osuuskassat avasivat 22 uutta toimipistettä sekä saivat 250 000 uutta jäsentä syrjäseuduilta.

Semilla Cooperativa -mallin avulla osuuskassat voivat toimittaa rahoitustuotteensa syrjäseuduille jolloin syrjäseuduilla asuvien kassan jäsenien ei tarvitse itse matkustaa osuuskassan toimipisteeseen. Tämä säästää heidän aikaansa ja kulujaan. Osuuskassan asiamiehet matkustavat vähintään kerran kuukaudessa kyliin vieden osuuskassan palvelut ja tuotteet kyläläisten ulottuville. Asiamiehet käyttävät mobiililaitteita (personal digital assistant, PDA) ja älypuhelimia sekä käsitulostimia hankkiessaan jäseniä, kirjatessaan talletuksia ja lainanmaksuja sekä käsitellessään pieniä lainahakemuksia kylissä vieraillessaan. Lisäksi teknologia mahdollistaa tehokkaan ja turvallisen tavan tehdä transaktioita.

Semilla Cooperativa -mallissa jäsenet muodostavat 10-30 hengen ryhmän. Osuuskassat tarjoavat jäsenilleen edullisia lainoja, korkotuottoa säästöille ja matalampia palvelumaksuja. Jokainen jäsen voi pyrkiä hallitukseen ja äänestää vaaleissa riippumatta talletustensa määrästä tai tilinsä saldosta.

Osuuskassojen kokemukset mobiiliteknologian hyödyntämisestä pitävät sisälleen viisi erilaista toimituskanavaa:

1. Jaetut palvelut, jossa osuuskassan jäsen voi hallinnoida tiliään jonkun toisen osuuskassan toimipisteessä tai sellaisen mobiililaitteella.
2. Perinteistä pankki- tai maksuautomaattia vastaava etäpiste (ATM, automatic teller machine) jossa voi hallinnoida tilejä, nostaa tai tallettaa rahaa ympäri vuorokauden.
3. Älypuhelimia käyttävät ns. kenttävirkaillijat, jotka voivat käsitellä kaikkia osuuskassan toimintoja kentällä.
4. POS-laitteet (point-of-sale), jotka voidaan sijoittaa joko osuuskassan oman palvelupisteen yhteyteen tai ns. asiamies-paikkaan eli jonkun paikallisen kauppiaan toimipisteeseen. Laitteiden välityksellä voidaan käyttää lähes kaikkia ko. osuuskassan tarjoamia palveluita.
5. Jäsenten omat matkapuhelimet eli ”Mobile banking”. Matkapuhelimen avustuksella voidaan hallinnoida omaa osuuskassan tiliä ja tehdä tiettyjä transaktioita (vrt. Mpesa -mobiiliraha)

4.2.1 Lähteet

Grell Azar, S. & Webster, M.: Rural Outreach through Group Methodologies: Case Studies in Mexico, Peru and the Philippines. 2011, World Council of Credit Unions (WOCCU), www.woccu.org/publications/researchpub

Using mobile technology to expand financial inclusions, the credit union experience. 2012 World Council of Credit Unions.

<http://www.woccu.org/financialinclusion/bestpractices/techguides>

4.3 M-pesa -mobiiliraha

Vuonna 2007 kenialainen matkapuhelinoperaattori Safaricom lanseerasi mobiilipohjaisen maksu- ja rahansiirtopalvelun nimeltään M-Pesa. Palvelussa käyttäjä voi tallettaa rahaa tilille jonka tietoja hän säilyttää kännykässään ja voi näin siirtää rahaa tekstiviestillä muille käyttäjille, kuten esim. palveluiden tuottajille ja vähittäismyyjille, sekä lunastaa tallettamansa rahat. Palvelumaksu veloitetaan käyttäjän tililtä kun virtuaalinen rahalähetys tehdään tai kun käteinen raha nostetaan. M-pesan käyttäjä siis tavallaan ostaa ”puheaikaa” (kuten esim. Suomessa käytössä olevissa prepaid-liittymissä) tai ”virtuaalipoletteja”. Tämä tieto säilytetään matkapuhelinliittymän tiedoissa. Tätä ”puheaikaa” voi sitten käyttää vaihdannan välineenä asioitaessa muiden M-pesan käyttäjien, joko kauppiaiden tai toisten yksityishenkilöiden, kanssa.

Keniassa alueilla joissa pankkikonttoreita on harvassa, M-pesa on tarjonnut erinomaisen ja suosituksen vaihtoehdon perinteisille pankeille. Useimmilla M-pesan käyttäjillä ei olekaan lainkaan pankkitiliä vaan he käyttävät rahannostamiseen, maksamiseen ja rahanlähettämiseen matkapuhelimiaan. Käteisnosto- ja talletuspaikkoina toimii pienliikkeiden ja -yritysten verkosto, kuten mm. Safaricomien myymälät, huoltoasemat tai mikä tahansa kauppa jossa käsitellään käteistä. Kun näissä pisteissä on tunnustettu M-pesan käyttäjä hänen matkapuhelinliittymänsä avulla, palvelupisteessä luovutetaan tai otetaan vastaan rahaa. Talletetut käteisvarat säilytetään M-pesan hallinnoimalla tilillä nairobi-laisessa Commercial Bank of Africa - pankissa.

M-pesa ei kasva talletuksille korkoa eikä lainaa rahaa. Näin ollen se ei ainakaan Keniassa ole tarvinnut ns. pankkitoimilupaa. Safaricom hyväksyy käteistalletuksia asiakkailta joilla on Safaricomien SIM-kortti ja jotka ovat rekisteröityneet M-pesan käyttäjiksi. Rekisteröinti on helppoa ja siihen tarvitaan ainoastaan virallinen henkilöllisyystodistus, muttei muita dokumentteja joita Keniassa tyypillisesti tarvitaan kun halutaan avata pankkitili. Käteistalletuksen vastineeksi Safaricom antaa eräänlaisen virtuaalirahan tai -poletin joka vastaa arvoltaan rahaa, ja jota säilytetään tilillä käyttäjän nimen alla. Tallettamisesta ei

veloiteta, mutta käteisnostoista ja rahanlähettämistä veloitetaan liukuva palvelumaksu (esim. 100 dollarin nostosta veloitetaan noin 1 dollari).

4.3.1 Lähteet

Batchelor, S.: Changing the Financial Landscape of Africa: An Unusual Story of Evidence-informed Innovation, Intentional Policy Influence and Private Sector Engagement. IDS Bulletin 2012, 43: 84–90.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1759-5436.2012.00367.x/abstract>

The Economist: Dial M for money, Beating banks at their own game.

28.7.2007. <http://www.economist.com>

4.4 Oma raha

Toholammilla on oma paikallisraha nimeltä Toho. Toho on setelin tapainen maksusitoumuspaperi, jonka tuottajana ja myyjänä toimii Toholammin kehitys Oy. Paikallisraha on käypää valuuttaa 14:ssä toholammilais-yrityksessä. Toho on ollut käytössä nyt jo neljä vuotta, ja sillä halutaan lisätä Toholammin kunnan omien palveluiden ostamista sekä tukea pieniä ja keskikokoisia yrityksiä. Vuosittain Tohoa on liikkeellä kunnassa muutaman kymmentuhannen euron edestä. Tohoa on jaettu opiskelustipendeinä ja urheiluseurojen palkintoina, mutta se käy myös maksuvälineenä kaupanteossa niissä yrityksissä, jotka ovat mukana Toho-järjestelmässä. Toholammin kunnassa halutaan edistää paikallista yritystoimintaa oman paikallisvaluutan avulla. Tohoksi nimetty raha on käytössä nyt jo neljättä vuotta, ja sillä halutaan lisätä kunnan omien palveluiden ostamista ja tukea pieniä ja keskikokoisia yrityksiä. Toholammin Kehityskeskuksen neuvoja Tuomas Saroja uskoo, että kunnan oma valuutta on pitkän tähtäimen keino kehittää ja tukea paikallista palvelua ja kauppaa. Toholammin kunnanjohtajan mukaan idea omasta rahasta syntyi Kanadassa, missä eräällä kauppaketjulla on käytössään vastaava systeemi.

4.4.1 Lähteet

Keskipojanmaa-lehden www-sivut. 23.5.2008,
www.kp24.fi/uutiset/50914/Toholammilla-k%C3%A4yt%C3%B6ss%C3%A4-oma-paikallisraha-TOHO

Yle-uutisten www-sivut.

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/05/toholammilla_ostokset_voi_maksaa_tohoilla_2603558.html. Viitattu 23.11.2013.

4.5 Mobiilikaupan kehittyminen ja mahdollisuudet

Älypuhelinien määrän kasvu ja mobiililaitteilla tapahtuvan netinkäytön yleistyminen ovat muuttamassa tapaa jolla teemme ostoksia. Mobiili kaupankäynti (m-commerce) on vielä lapsenkengissä, mutta sen kasvupotentiaali on realisoitumassa nopeaa vauhtia. Varsin maltillisista arvioistaan tunnettu tutkimusyhtiö Forrester Research ennustaa, että mobiilikauppa kasvaa 500 % vuoteen 2016 mennessä. Kun m-commerce kasvaa, niin myös mainostajat kääntävät katseensa NFC-teknologian kaltaisiin mahdollisuuksiin. Yrityksille kehittyvät teknologiat tarjoavat uudenlaisen mahdollisuuden lähestyä kuluttajia ja kasvattaa myyntiä. Tässä seuraavaksi neljä asiaa, jotka tulevat olemaan keskeisessä roolissa lähivuosien mullistuksessa.

NFC

Tunnistuksen lyhyillä välimatkoilla mahdollistava NFC (Near Field Communication) on tekniikkana vielä melko uusi, mutta nopeasti kehittyvä. NFC-ominaisuuksilla varustetulla älypuhelimella mikä tahansa fyysisiä esineitä, kuten julisteita, vaatteita tai näyteikkunoita voidaan käyttää vuorovaikutuksellisesti. NFC perustuu induktioon, joten vastapuolella olevassa esineessä ei tarvitse olla omaa virtalähdettä. NFC-pohjaiset mobiilimaksut tulevat olemaan olennainen osa itsepalvelukassoja. Mikäpä sen helpompaa kuin maksaa ostokset älypuhelinia vilauttamalla. Ajattele baaritiskiä, jossa juoma maksetaan asettamalla älypuhelin taustaa vasten ja hyväksymällä maksu näytöltä.

Verkkokauppaa silmällä pitäen älypuhelmiin on kehitetty erillisiä lisäosia luottokortin lukemiseen. Tämä kuitenkin vaikuttaa välivaiheelta, sillä miksei luottokortti voisi olla sähköisessä muodossa. Mobiilimaksupalveluiden saralla Google Wallet ja Isis johtavat kehitystä, mutta kilpailijat tulevat aivan perässä. Vaikka lähivuosina vain pieni osa kaikista maksutapahtumista tehtäisiin NFC-teknologialla, niin määrällisesti puhutaan silti valtavasta määrästä maksutapahtumia. Nyt paikannuspalveluita integroidaan jo kovaa vauhtia Google Walletiin ja NFC-tunnistukseen. Näiden yhdistäminen sosiaaliseen mediaan tarkoittaa, että voimme pian maksaa kivijalkamyymälän ostokset Facebook-tunnuksilla älypuhelimien kautta. Kätevää ja kustannustehokasta, kukapa yrittäjä ei olisi innoissaan.

Sijaintiin perustuva mobiilimainonta

Teknologiatietoiset yritykset ovat havahtumassa siihen, että kohdistettu mobiilimainonta on hyvä keino ohjata kävijävirtaa liikkeisiin. Uuden sukupolven asiakkaat ymmärtävät teknologian päälle ja osaavat selvittää parhaat tarjoukset. Esimerkiksi Iso-Britanniassa Subway käyttää paikannuspalveluita lähettääkseen liikekohtaisia ruokatarjouksia MMS-viestinä ravintolan lähistöllä liikkuville asiakkaille.

QR-koodit

QR-koodeihin ei voi nykyään olla törmäämättä. Koodeja löytyy niin kadunvarsilta, tapahtumien käsiohjelmista kuin elintarvikkeiden pakkauksista. Jokin aika sitten McDonald's lisäsi QR-koodit aterioiden pakkauksiin jotta ostajat saisivat tietoa annosten ravintoarvoista. Oikein käytettyinä QR-koodit ovatkin arvokas osa markkinointistrategiaa. Jonkinlaiseen palkkioon perustuvien koodien avulla yritykset saavat kuluttajat käytännössä innostamaan tuotteista entistä enemmän.

Sosiaalinen media

Sosiaalisen median yhdistäminen mobiilimaksuihin ja verkkokauppaan on sähköisen kaupan Graalin malja. Esimakua Instagramin ja Pinterestin kaltais-

ten some-palveluiden kaupallisessa hyödyntämisessä on jo saatu runsaasti. Verkkokaupan kannalta varsinkin Pinterest tarjoaa mielenkiintoisia ominaisuuksia, jotka yhdistävät sisällön, tuotteet ja sosiaalisuuden. Tutkimuksissa on kerta toisensa jälkeen huomattu, että kuluttajat eivät halua puhelimeensa kankaan pienoiversiota pöytäkoneella käytettävästä verkkosivusta. Se, mitä halutaan on ainutlaatuinen mobiilikokemus, joka mahdollistaa myös sosiaalisen vuorovaikutuksen. Shoppailu on mobiilimaailmassakin varsin sosiaalista toimintaa.

4.5.1 Lähde

Anders Inno Oy:n www-sivut. www.andersinno.fi/blogi/93/nelja-asiaa-jotka-mullistavat-mobiilikaupan. Viitattu 15.11.2013.

4.6 Aikapankki

Aikapankki on verkossa toimiva yhteisö, joka vaihtaa keskenään palveluita. Periaatteena on, että kaikkien aika, työ ja avun tarve ovat yhtä arvokkaita: vaihdantayksikkönä 1 (vaihtovaluutta) vastaa yhtä työtuntia. Kaikkien palveluiden vaihtoarvo on sama eli 1 työtunti = 1 työtunti. Taustalla on vahva idea tasa-arvosta, eli minun tekemäni työtunti on yhtä arvokas kuin sinun työtuntisi.

Aikapankin periaatteita ovat tasa-arvo ja vastavuoroisuus. Aikapankin kautta voi vaihtaa palveluita ja osaamistaan muiden samalla alueella asuvien kanssa, esimerkiksi korjaaja/rakentaja tarjoaa palvelujaan muille jäsenille ja saa itselleen apua esimerkiksi lastenhoidossa tai juhlien järjestämisessä. Verkkotorilta voit jo löytää esimerkiksi siivous- ja muuttoapua, puutarha- ja pihatöihin henkilön, kääntäjän, hiustenleikkuuta, autonkorjaajan tai laina-auton.

Jyväskylän Aikapankki on vaihtopiiri, jossa mitataan työaika ja joka toimii maailmanlaajuisesti tunnetun Time Banking –periaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä että tunnin työstä ei saa veloittaa 0,5 tuntia tai 1,5 tuntia. Poikkeuksen tekevät vuokrauspalvelut, mistä voi lainata työkaluja vaikka viikoksi. Jyväskylän Aikapankki perustuu aikaan ja siinä käytettävä yksikkö on 1 tunti = 1 Tunti (h). Jokainen Aikapankkiin liittyvä jäsen lisää vähintään yhden uuden palvelun.

Laajemmin ajateltuna Aikapankki voisi täydentää nykyisiä julkisia palveluita ja toimia niiden rinnalla. Tällainen palveluiden vaihtaminen perustuu luottamukseen ja vahvistaa yhteisyyttä ja paikallista demokratiaa, tasaa hyvinvointia ja antaa vaihtoehdon nykyiselle pankkitoiminnalle.

Suomen Aikapankit kuuluvat kansainväliseen Community Exchange Systems (CES) -verkostoon (www.ces.org.za), johon kuuluu erilaisia paikallisraharhymiä ja aikapankkeja yli 30 eri maasta. Toiminta on myös kansainvälistä ja aikapankit ovat yhteydessä toisiinsa, mikä mahdollistaa myös kansainväliset vaihdot, esimerkiksi majoittumisen ja käänösavun.

4.6.1 Lähteet

Aikapankit.fi. www.aikapankit.fi/ . Viitattu 20.11.2013.

Community Exchange -yhteisön www-sivut. www.community-exchange.org/docs/join2.asp?xid=JKVP. Viitattu 1.11.2013.

4.7 Palveluseteli

Palveluseteli on kunnan tai kuntayhtymän myöntämä ja sosiaali- ja terveyspalveluissa käytetty maksuväline asiakkaille, joilla on todettu palvelutarve. Kunta pidättää itsellään oikeuden hyväksyä yksityiset palveluntuottajat, sillä kunnan tulee varmistua siitä, että sen ostopalveluna tai palvelusetelillä järjestämät palvelut vastaavat laadultaan sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Palvelusetelin avulla tuotettavien palveluiden edellytys on, että palveluntuottaja on tehnyt aluehallintoviraston ilmoituksen yksityisestä sosiaalipalvelutoiminasta siihen kuntaan, jonka palvelusetelituottajaksi on hakeutumassa tai saanut aluehallinto-virastolta tai Valviralta luvan tuottaa sosiaalipalvelua.

Asiakkaan palvelutarpeen, käyttökohteen ja sopivuuden päättää kunta, mutta kunnalla on myös velvollisuus ottaa mahdollisuuksiensa mukaan huomioon asiakkaan mielipide päättäessään palvelusetelin myöntämisestä.

Palvelun hakeminen tapahtuu palvelukohtaisesti. Asiakas tekee esimerkiksi kirjallisesti hakemuksen palvelusta tai ottaa yhteyttä asiakasohjaajaan. Kunta voi pyytää tuloksetusta hakemuksen yhteydessä. Palvelutarpeen arviointi tapahtuu asiakas- ja palvelukohtaisesti. Palveluohjaaja voi tehdä kotikäynnin asiakkaan luo, tai asiakkaan hakemus käsitellään hallinnollisesti kunnan organisaatiossa. Kunta kertoo asiakkaalle kunnan käytössä olevista palvelun järjestämisen vaihtoehdoista.

4.7.1 Lähde

Aluehallintoviranomaisen www-sivut, www.avi.fi. Viitattu 15.11.2013.

Palveluseteliopas – Käsikirja palvelusetelin käyttöönotolle ja hinnoittelulle. 2012. Helsinki: Hakapaino Oy. www.sitra.fi/julkaisut/sitra302.pdf

4.8 Aikapankin ja palvelu-/kyläsetelin yhdistelmä

Tutkiessamme aikapankin sekä palvelusetelin toiminta- ja käyttöperiaatetta, kehitelimme ajatusta näiden kahden vaihdantatavan yhdistelmästä. Ajatusta edisti kysymys ihmisten erilaisista mahdollisuuksista ja valmiuksista tarjota työtään aikapankkiin. Yhdistelmän perusajatuksena on aikapankin työtuntien osittainen korvaaminen palvelu- tai kyläsetelillä, jolloin myös sellaiset yhteisön jäsenet joiden työkyky on mahdollisesti rajoittunut, kuten esim. vanhukset voisivat osallistua aikapankin toimintaan ja saada siitä saman hyödyn kuin muut jäsenet. Pohtimatta vielä jäi, mistä ja miten palvelu-/kyläseteleitä saa ja kuinka tällaisen vaihdantatapojen yhdistelmän verotus käytännössä tapahtuisi.

4.9 Talkooperinne

Yksi etenkin maaseudulle ominainen tapa on talkoot. Talkooperinne on hyvin vanha traditio kyläyhteisössä, missä keskinäinen avunanto ja toisista huolehtiminen on aina ollut Saarijärven Paavon kaltaisten ihmisten kunnia-asia ja samalla myös karun ilmastomme eilinehto.

Talkootoiminnalla pyrittiin auttamaan kyläläistä, joka jostakin syystä oli joutunut pulaan esim. sadon tuhoutumisen, tulipalon, sairastumisen tai köyhtymisen vuoksi. Yhteisö pyrki pitämään huolen omistaan, sillä kuka tahansa voi

joutua onnettomuuden uhriksi. Tämä loi turvallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä toi vakautta elämään.

Myös kylän yhteiset talkoot lisäsivät hyvinvointia kylillä. Talkoina on rakennettu kirkkoja, kouluja, nuorisoseurantaloja ja työväentaloja. Talkoilla on tehty heinätyöt, mutta rakennettu myös tanssilavoja, kunnostettu latuja ja pidetty kyläyhteisön juhlia, sillä yhtenä talkoisiin liittyvänä piirteenä on myös hauskanpito. Kun talkootyöt oli saatu tehtyä, juhlittiin yhdessä. Talkoisiin liittyy myös ruokahuolto, josta kylän naiset vastasivat. Kaikki osallistuivat kykyjensä, taitojensa ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Verottaja katsoo talkootyön kuuluvan naapuriavun kaltaiseksi, koska se on palkatonta työtä. Talkooporukka täytyy silti vakuuttaa tapaturmien ja onnettomuuksien varalta. Vakuutusyhtiöiden tarjoamat talkoovakuutukset ovat suhteellisen edullisia ja helppoja ottaa, esimerkiksi verkkopalvelun kautta.

4.9.1 Lähde

Minna Canthin jalanjäljillä -verkkomateriaali,
www.mcanth.fi/Koti_ja_perhe/talkooperinne.shtml. Viitattu 31.12.2013.

4.10 Kylä palveluyrittäjänä

Kylällä on myös mahdollisuus perustaa yritys ja harjoittaa yritystoimintaa kyläyhteisön hyväksi. Näin pystytään viime kädessä turvaamaan kylälle elintärkeät palvelut ja toiminnot. Yritysmuodoksi voidaan valita melkein mikä tahansa. Kylä voi toimia henkilöyhtiön – avoimen tai kommandiittiyhtiön - yhtenä osakkaana, osakeyhtiönä, yhtymänä tai osuuskuntana, sekä myös muodostaa metsäyhtymän tai yhteismetsän. Kylä voi toimia rekisteröitynä yhdistyksenä tai perustaa eri yhdistyksiä pyörittämään palvelutoimintaa.

Eräs uusimmista muodoista on sosiaalinen yritys, joka harjoittaa normaalia yritystoimintaa. Sosiaalisen yrityksen työntekijöistä vähintään 30 prosenttia on oltava vajaakuntoisia tai vajaakuntoisia sekä pitkäaikaistyöttömiä. Vähintään yhden työntekijän on oltava vajaakuntoinen. Yrittäjää itseään tai yrityksessä määräävässä asemassa olevaa henkilöä ei lasketa kiintiöön. Yhteiskunta tu-

kee tällaista yritystoimintaa maksamalla yritykselle palkkatukea sekä tietyin edellytyksin työvoimapolitiittista tukea.

Yritystoiminnan aloittamiseksi kylällä tarvitaan yhteistyöhenkeä ja keskinäistä luottamusta mm. rahoituksen järjestämiseksi. Monilla kylillä on jo kokemusta yhteisistä hankkeista esim. maatalouden työvälineiden yhteisistä hankinnoista, rakennushankkeista koulujen (Kulenkoisten kylä Punkaharjulla), päiväkotien saamiseksi kylälle ja Könnin kylä Ilmajoella on jopa perustanut kioskin. Esimerkkikylässämme Konginkankaalla kyläyhteisöllä on oma puoti käsityöläisille ja leipomotuotteille sekä pieni kahvio.

Rohkeimman asenteen on ottanut Iitin kunnassa Pohjoisessa Kymenlaaksossa sijaitseva Vuolenkosken kylä. Alun perin vuonna 2007 kahden kyläläisen perustama osakeyhtiö elinkeino- ja kehitysyhtiö Omakylä Vuolenkoski Oy siirtyi seuraavana vuonna kyläläisten omistukseen. Yhtiön osakkaiksi tuli 450 kylän asukasta, 138 vapaa-ajan asukasta sekä 21 paikallista yritystä. Sitä pyörittävät paikalliset kehittääkseen kylälähtöistä toimintaa.

Suomessa toimii kaikkiaan 56 Leader-toimintaryhmää, rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden tarkoitus on kannustaa maaseudun asukkaita oman elinympäristönsä kehittämiseen, viihtyisyyden luomiseen sekä luomaan uusia työpaikkoja sekä yrityksiä.

Leader-toimintaryhmät rahoittavat yleishyödyllisiä ja elinkeinotoimintaa edistäviä hankkeita sekä yritystukia. Ryhmät myös neuvovat tuen hakijoita hakemusten valmistelussa ja hankkeiden toteuttamisessa.

Kylä Palveluyrittäjänä –hanke toteutettiin 90-luvun puolivälissä ja sen tiimoilta perustettiin Vertikaalista maaseutupolitiikkaa –tutkimushanke seuraamaan kylillä tapahtunutta muutosta. Hanketta on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä valtakunnallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin tarkoitetuista varoista.

Hanketoiminnalla ja –rahoituksella ei luonnollisestikaan tule automaattisesti korvata julkiselle sektorille kuuluvia tehtäviä ja vas-

tuuta. Mutta jos maa seudun palvelut kuihtuvat muun rahoituksen niukkuuden vuoksi, on ihmeellistä, ellei hankerahoitusta suunnataisi entistä enemmän juuri palvelujen uudenlaisten tuottamistapojen kehittämiseen. Tähän kehittämistyöhön tarvitaan mukaan sekä julkista sektoria että maaseudun asukkaita niin, että työtä tehdään yhdessä, molempien lähtökohdat ja resurssit huomioon ottaen. Muutos edellyttää tarkistuksia myös hankerahoituksen ohjeistuksessa ja maaseudun kehittämissohjelmien painotuksissa. Suuntaamalla maaseudun kehittämishankkeiden rahoitusta entistä enemmän palvelujen kehittämiseen ja yhteistyön monipuolittamiseen julkisen sektorin kanssa voitaisiin samalla todennäköisesti parantaa hankerahoituksen vaikuttavuutta.

Kuvio 1. Maaseudun rakennemuutokseen vaikuttavat tekijät.

4.10.1 Lähteet

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) verkkosivut, www.maaseutupolitiikka.fi/files/98/Maaseudun_palveluaukot_ja_kolmas_sektori.pdf. Viitattu 31.12.2013.

Vuolenkosken kylän verkkosivut, www.omakylävuolenkoski.fi/OmaVerkko.php. Viitattu 31.12.2013.

Hirvola, P.: ”Kokeilulla suunnitteluista tekoihin”, Esitys MMM:n Luovuuden virrasta innovaatioiksi -seminaarissa 8.11.2012.

www.slideshare.net/Maamerkit/sitra-maamerkit-eeva-he-hellstrm-maaseudun-tulevaisuusriini-tohmajrvi-181110

4.11 Nuorten akatemia

Nuorten Akatemia on kaikille nuorten kanssa toimiville avoin, eri organisaatioiden yhteistyöfoorumi, joka tarjoaa nuorille vaikuttamismahdollisuutta heitä ja yhteiskuntaa koskevissa asioissa. Se tarjoaa nuorille tekemistä ja kehittämistä yhteistyöorganisaatioissa sekä luo yhteyksiä nuorien kannalta merkityksellisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja vahvistaa näin tunnetta oman elämänsä hallittavuudesta.

Toiminta koostuu eri hankkeista ja projekteista yhteistyöorganisaatioiden kanssa, mm. yritysten ja yhteisöjen kanssa tehtävistä kehittämissuunnitelmista, joissa keskeisessä asemassa on nuorten ääni. Nuorten parissa toimiville on mm. opettajille tarkoitettu Note – koulutoiminta ja nuorisohjaajien Mahis- ja tukiparitoiminta.

Nuorten Akatemia tarjoaa nuorille mahdollisuutta hakea Omaa rahaa pienten hankkeiden toteuttamiseen. Haettava avustus on suuruudeltaan 100–500 euroa ja sitä voi käyttää esimerkiksi nuorisotilojen kunnostukseen, tilavuokraan, soittimien tai äänentoistolaitteiden hankkimiseen, tai vaikkapa nuorten tapahtuman järjestämiseen.

4.11.1 Lähde

Itse tehty -brändin nettipalvelu, <http://itse tehty.fi>. Viitattu 31.12.2013.

4.12 Pääomarahastolainat ja yhteiskunnalliset yritykset

Suomessa on tuhansia yhteiskunnallisia yrityksiä, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia, yhteistä hyvää edistäviä sekä yhteiskunnan kehitystoimintaa ylläpitäviä. Sitra on perustettu edistämään ja kehittämään osaltaan yhteiskunnallisia yritys- ja rahoitusmalleja. Keväällä 2011 valmistuneessa selvityksessä ehdotettiin 50 M€:n suuruisen rahaston perustamista yhteiskunnallisten yritysten kasvun turvaamiseksi Suomessa. Rahoitusmuodoksi tuli lainoitus, mutta rahasto voi tehdä myös pääomasijoituksia. Sitra on tällä hetkellä sijoittajana 17 kotimaisessa ja 27 kansainvälisessä pääomarahastossa. Toimintansa aikana Sitra on sijoittanut yhteensä 58 pääomarahastoon. Sijoitusten tuotto palautuu Sitran työn kautta yhteiskuntaan suomalaisten hyväksi. (Sitran www-sivut)

Jykes

Jykes on Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Uuraisten yhteisesti omistama ja Jyväskylän seudun kehittämiseksi perustettu elinkeinoyhtiö. Katri Nieminen kertoo Keski-suomalaisessa 4.1.2014 julkaistussa artikkelissa Jykesin kiperästä tilanteesta, jonka johdosta kunnat tarkastuttavat tilanteen ja elinkeinoyhtiön hyödyt ulkopuolisella arvioijalla. Jykesin rahoitus on pienentynyt useilla miljoonilla euroilla viime vuoteen verrattuna eli 8,5 miljoonasta 5,9 miljoonaan euroon. Muutos johtuu kuntien maksaman perusrahoitusosuuden pienemisestä sekä ELY-keskuksen ja valtion hankkeiden yhtäaikaista loppumisesta. Myös henkilökuntaa on vähennetty 56:sta 40:een. Kunnat osallistuvat osuusiensa mukaan rahoitukseen eli 4,7 miljoonalla eurolla, joista Jyväskylän osuus on noin 3,8 miljoonaa euroa (80%) ja Laukaan (13%), Muuramen (5%) ja Uuraisten (2%) osuudet yhteensä noin 900 000 euroa.

Jykesin tehtävä on auttaa palveluillaan ja osaamisellaan Jyväskylän seudun yrityksiä kehittämään toimintaansa ja parantamaan kilpailukykyään kotimaisilla ja kansainvälisillä markkinoilla. Se

pyrkii myös etsimään aktiivisesti yrityksiä, jotka olisivat kiinnostuneita laajentumaan tai muutoin sijoittumaan alueelle. Yhtiöllä on muun muassa toimistot Pietarissa ja Shanghaissa.

(Keskisuomalainen 4.1.2014) Katri Nieminen, Jykesin rahahanaa kuristettiin

Perustietoa Sitrasta

Sitra on julkisoikeudellinen rahasto, joka rakentaa Suomelle menestyvää, kestävä ja hyvinvoivaa tulevaisuutta. Sitra perustettiin Suomen Pankin yhteyteen 1967 ja toimii nykyisin eduskunnan alaisena itsenäisenä rahastona. Rahaston tehtäväksi annettiin Suomen vakaan ja tasapainoisen kehityksen, talouden kasvun sekä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn ja yhteistyön edistäminen. Sitra on itsenäinen riippumaton toimija, joka pyrkii nopeasti reagoimaan yhteiskunnan kannalta tärkeisiin muutoksiin. Sitra tuottaa tietoa, kehittää ja koekkelee uusia toimintamalleja, rahoittaa liiketoimintaa sekä luo rajat ylittäviä verkostoja. Sitrasta voidaan hakea tarvittaessa lisätietoa ja apua asiantuntijoiden etsintään. Sitra kannustaa kansalaisia ottamaan enemmän vastuuta omasta ja läheistensä hyvinvoinnista, mm. kunnallinen palveluseteli on Sitran kehitystoiminnan tulosta. Sitra on myös osallistunut kansallisen palveluväylän rakentamisen rahoittamiseen. Kansallinen palveluväylä pyrkii yhtenäistämään ja kehittämään sähköistä asiointia yhteiskunnan eri organisaatioiden sekä yritysten välillä. Uuden terveydenhoidon rahoitus- ja ohjausjärjestelmämallin tavoitteena on taata kansalaisille tasa-arvoinen perusterveydenhuolto, joka vastaisi nykyisen työterveyshuollon tasoa ja toisi valinnanvapautta, sekä kannustaisi omatoimisuuteen oman terveyden hoidossa.

4.12.1 Lähteet

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran www-sivut, www.sitra.fi/talous/yhteiskunnalliset-yritykset. Viitattu 4.1.2014.

Nieminen, K.: ”Jykesin rahahanaa kuristettiin”, artikkeli Keskisuomalaisessa 4.1.2014.

4.13 Luottolaitos- ja pankkitoiminnan säätely

Luottolaitos- ja pankkitoimintaa koskevassa lainsäädännössä tärkeä merkitys on yritysten tyypittelyllä. Tältä osin erotetaan *luottolaitokset*, *rahoituslaitokset* sekä *talletuspankit*. *Luottolaitoksia* ovat talletuspankit ja luottolaitoslaitostointaa harjoittavat osakeyhtiöt, osuuskunnat ja hypoteekkiyhdistykset. Luottolaitostoinnalla tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa ammattimaisesti hankitaan talletuksia yleisöltä ja jossa näillä varoilla tarjotaan lainoja sekä rahoitusta. *Rahoituslaitoksella* tarkoitetaan yhteisöä, joka tarjoaa erilaisia finanssipalveluja, mutta joka ei saa vastaanottaa yleisöltä talletuksia. Edellä mainittujen kaltaisen luottolaitosten perustaminen vaatii valtiovarainministeriön myöntämän toimiluvan. Toimintamahdollisuudet ovat laajimmillaan silloin, kun yhteisöllä on talletuspankkitoimilupa, koska tällöin luottolaitos voi vastaanottaa yleisöltä talletuksia sekä muita takaisinmaksettavia varoja. (Hemmo, 2001)

4.14 Verotus

Verottaja on antanut 4.11.2013 ohjeen luonnollisen henkilön *tekemän talkoo-, naapuriapu- ja vaihtotyön* verotuksesta. Pääsäännön mukaan työn tekemisestä suoritettava korvaus on veronalaista ansiotuloa riippumatta siitä, maksetaanko se rahana vai työsuorituksena tai vapauttaako tehty työ tekijänsä jostakin hänelle kuuluvasta maksuvelvollisuudesta. Tuloverolain mukaan työstä vastikkeeksi saatuja ja ansiotulona pidettäviä tuloja verotetaan niiden laadusta ja määrästä riippumatta.

Talkootyölle ei määritetä rahamääräistä tai muutakaan arvoa, jonka perusteella talkootyön tekijä olisi oikeutettu saamaan rahallista tai muuta korvausta talkoissa tekemästään työstä. Perinteinen talkootyö on vastikkeetonta työtä, joka on vapaaehtoista, eikä siihen liity talkootyön järjestäjän ja tekijöiden lisäksi kolmansia osapuolia. Talkootyö ei yleensä edellytä mitään erityistä ammattitaitoa, koulutusta tai pätevyyttä. Talkootyön luonnetta pitää kuitenkin verotuksen näkökulmasta arvioida aina tapauskohtaisesti kokonaisolosuhteiden perusteella.

Myös *naapuriavussa* on talkootyön tavoin kyse korvauksetta toisen hyväksi tehtävästä satunnaisesta työstä. Näin ollen vastikkeettomasta naapuriavusta ei muodostu avun saajalle veronalaista tuloa.

4.14.1 Vaihtotyö verotuksessa

Vastavuoroisuus- eli vaihtotyö perustuu kahdenkeskiseen sopimukseen, jonka perusteella toinen sopimuspuoli tekee työtä toiselle sillä ehdolla, että tämä puolestaan tekee hänelle työtä. Vaihtotyönä tehtävä työ on lähtökohtaisesti vastikkeellista, mutta se voi olla luonteeltaan myös naapuriapuun rinnastettavaa työtä. Vaihtotyö ei ole sen vastikkeellisuuden vuoksi verotonta talkootyötä tai naapuriapua, vaan osapuolten toiselle tekemän työn käypä arvo on työsuorituksen saajan veronalaista ansiotuloa.

Aikapankkien kautta vaihdetut työsuoritukset ja palvelut eroavat kahdenkeskisestä vaihtotyöstä lähinnä siten, että näissä jäsenet eivät vaihda työsuorituksia suoraan keskenään, vaan työn suorittaja saakin toisen henkilön tekemän työsuorituksen sijaan hyväksen ”vaihtoyksikön”, jolla hän voi halutessaan hankkia tarvitsemiansa työsuorituksia joiltain muilta aikapankin jäseniltä. Vaihtopiirin kautta vastikkeeksi saadun työsuorituksen käypä arvo on lähtökohtaisesti sen saajan veronalaista ansiotuloa. Pelkkä ”vaihtoyksikön” mukaisen työsuorituksen tekeminen eli vaihtoyksikköjen ansaitseminen ei kuitenkaan vielä laukaise tuloverotusta, vaan ”vaihtoyksikköjen” käypää arvoa verotetaan vasta siinä vaiheessa, kun hän saa niitä vastaan toisen aikapankin jäsenen tekemän työsuorituksen. (Verottajan ohje, 2013)

5 Yhteenveto ja projektin lopputulos

Yhteiskuntarakenteet ovat kehittymässä yhä enenevässä määrin suuriksi kustannustehokkaiksi yksiköiksi, jotka pääsääntöisesti sijoittuvat kaupunkeihin tai niiden välittömään läheisyyteen. Tämä on vastaavasti aiheuttanut sen, että maaseudun asukkaiden elinolot ovat vastaavasti hankaloituneet. Samalla kun haetaan säästöjä, unohdetaan näiden samojen säästöjen vaikutukset ja kerrannaisvaikutukset, jotka saattavat nostaa lopulliset kustannukset kokonai-

suutta ajatellen kohtuuttoman suuriksi - maksajaksi vain vaihtuu maaseudulla ikänsä elänyt ja työtä tehnyt asukas. Kuntien säästöpolitiikka sekä kuntakoon suureneminen ovat vieneet palvelut yhä kauemmaksi maaseudun kuluttajasta, joten uusien toimintamallien kehittäminen, ratkaisujen etsiminen ja yhteistyö eri instanssien välillä on käynnistynyt elinolojen turvaamiseksi haja-asutusalueilla.

Mobilisaatio ja tekniikan kehittyminen ovat luoneet edellytyksiä myös vaihtoehtoisille ratkaisuille: etätyö, yrittäjyys, ekologinen elämäntapa sekä lisääntynyt vapaa-aika ovat nostaneet asukasluvun jopa kaksin-kolminkertaiseksi - ainakin kesäajaksi. Samalla yhteiskunnan perusrakenteita muutetaan päinvastaiseen suuntaan. Kunnat ulkoistavat palveluitaan, pankit ja postit harventavat konttoreitaan, automaatteja suljetaan ja yleiset kulkuneuvot harventavat vuorojaan ja reittejään. Miten kehitys kulkee tästä eteenpäin, mietityttää yhä useampaa, sillä tutkimuksen mukaan yli puolella maamme asukkaista on seuraavan kymmenen vuoden aikana yhteydet maaseutuun.

Tulevat ratkaisut onnistuessaan muodostavat elävän, kehittyvän ja työpaikkoja luovan ekologisen kokonaisuuden. Epäonnistuminen tuhoaa maaseudun autioksi, kuolleeksi seuduksi, josta viimeinen sammuttaa valot. Kuitenkin maaseutu ympärivuotisena asuinpaikkana kiehtoo yhä useampaa, sillä urbaani kulttuuri on vain muutaman vuosikymmenen vanhaa ja melkein kaikilla meistä ovat sukujuuret syvällä sen mullassa. Pari sukupolvea kaupungissa ei vielä tee ihmisestä kaupunkilaista sydämeltään.

Pienten ja keskisuurten yritysten sijoittuminen kuntakeskusten ulkopuolelle ei ole utopiaa vaan täysin realistinen ja myös tulevaisuuden kannalta onnistunut ratkaisu. Sinne minne syntyy työpaikkoja, syntyy myös asutusta ja syntyvyys nousee. Syntyvyyden nousu tuo paikkakunnalle päiväkodin ja koulun. Kehitys muuttuu positiiviseksi. Myös yhä useampi omistaa pienen metsäpalstan, mikä tarvitsee hoitoa ja harvennusta, kausiasukkaat tarvitsevat mökkitalkkaria, korjausapua, sähkömiestä jne.

Kuka sanoikaan, ettei maaseutu työllistä? Elämän todelliset arvot ja elämäntapa-ajattelu kiehtovat monia, eikä vähiten korkean koulutustaustan omaavia. Yhä useampi miettii oman elämänsä mielekkyyttä, viimeistään eläkkeelle jäädessään. Terveyttä on, puuttuu vain mielekästä tekemistä sopivassa ympäristössä.

Kaikilla osapuolilla (valtio, kunnat, pankit, kaupat, asukkaat) on yhteiset tavoitteet turvata palveluiden - etenkin pankkipalveluiden - saatavuus maaseudulla. Näiden palveluiden puuttuminen vaikuttaa nyt ja tulevaisuudessa yli puoleen väestöstä suoraan, puhumattakaan epäsuorasta vaikutuksesta. Kaikkien osapuolien papereissa ja tulevaisuuden suunnitelmissa todetaan pyrkimys/aikomus turvata tai korvata puuttuvat sekä poistuvat palvelut. Tahto ja halu asioiden järjestämiseksi ovat siis jo olemassa, mitkä ovat siis keinot ja tarvittava osaaminen?

Tämän projektin tarkoituksena oli kartoittaa mahdollisuuksia korvata tulevaisuudessa maaseudulta puuttuvat pankkipalvelut. Projektissa käsiteltiin kokonaisuutena myös muita asumisen kannalta olennaisia palveluita, sekä miten näitä palveluja voitaisiin hankkia ilman perinteistä pankkitoimintaa paikkakunnalla.

Projektimme huipentui keskustelutilaisuuteen Konginkankaalla. Mikäli projektin onnistumista mitataan em. keskustelutilaisuudessa syntyneen keskustelun perusteella, onnistuimme yli odotusten. Samalla saimme näytteen kylien voimavarasta - ihmisistä. Jokainen osallistuja toi oman osaamisensa, taitonsa, tietonsa ja luovuutensa esille. Mikäli tästä projektista Kekseliäät kylät -hankkeen sisällä joskus syntyy jotakin uutta, tulee se olemaan enemmän kuin osiensa summa ja näiden kylien asukkaiden yhteistyöllä aikaansaamaa.

LÄHTEET

Aikapankit.fi. www.aikapankit.fi. Viitattu 20.11.2013.

Allen, H. & Staehle, M.: VSL Programme Guide - Field Operations Manual. Version 3.1, 1st November 2007. VSL Associates.

Aluehallintoviranomaisen www-sivut, www.avi.fi. Viitattu 15.11.2013.

Anders Inno Oy:n www-sivut. www.andersinno.fi/blogi/93/nelja-asiaa-jotka-mullistavat-mobiilikaupan. Viitattu 15.11.2013.

Batchelor, S.: Changing the Financial Landscape of Africa: An Unusual Story of Evidence-informed Innovation, Intentional Policy Influence and Private Sector Engagement. IDS Bulletin 2012, 43: 84–90.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1759-5436.2012.00367.x/abstract>

Community Exchange -yhteisön www-sivut. www.community-exchange.org/docs/join2.asp?xid=JKVP. Viitattu 1.11.2013.

Grell Azar, S. & Webster, M.: Rural Outreach through Group Methodologies: Case Studies in Mexico, Peru and the Philippines. 2011, World Council of Credit Unions (WOCCU), www.woccu.org/publications/researchpub

Hemmo, M.: Pankkioikeus. 2001. Suomenlaki.com. Viitattu 22.12.2013.

Hirvola, P.: ”Kokeilulla suunnitteluista tekoihin”, Esitys MMM:n Luovuuden virrasta innovaatioiksi -seminaarissa 8.11.2012.
www.slideshare.net/Maamerkit/sitra-maamerkit-eeva-he-hellstrm-maaseudun-tulevaisuusriini-tohmajrvi-181110

Innovative Village -hankkeen www-sivut, www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Innovative-Village/. Viitattu 22.12.2013.

Itse tehty -brändin nettipalvelu, <http://itse tehty.fi>. Viitattu 31.12.2013.

Jyväskylän ry:n www-sivut, www.keskisuomenmaaseutu.fi/jyvasriihi

Keskipojanmaa-lehden www-sivut. 23.5.2008,
www.kp24.fi/uutiset/50914/Toholammilla-k%C3%A4yt%C3%B6ss%C3%A4-oma-paikallisraha-TOHO

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) verkkosivut,
www.maaseutupolitiikka.fi/files/98/Maaseudun_palveluaukot_ja_kolmas_sektori.pdf. Viitattu 31.12.2013.

Minna Canthin jalanjäljillä -verkkomateriaali,
www.mcanth.fi/Koti_ja_perhe/talkooperinne.shtml. Viitattu 31.12.2013.

Nieminen, K.: ”Jykesin rahahanaa kuristettiin”, artikkeli Keskisuomalaisessa 4.1.2014.

Palveluseteliopas – Käsikirja palvelusetelin käyttöönotolle ja hinnoittelulle. 2012. Helsinki: Hakapaino Oy. www.sitra.fi/julkaisut/sitra302.pdf

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran www-sivut, www.sitra.fi/talous/yhteiskunnalliset-yritykset. Viitattu 4.1.2014.

The Economist: Dial M for money, Beating banks at their own game. 28.7.2007. <http://www.economist.com>

Using mobile technology to expand financial inclusions, the credit union experience. 2012 World Council of Credit Unions. <http://www.woccu.org/financialinclusion/bestpractices/techguides>

Verottajan ohje luonnollisen henkilön tekemän talkoo-, naapuriapu- ja vaihtotyön verottamisesta. 4.11.2013. <http://vero.fi>, syventävät vero-ohjeet.

Viisari ry:n www-sivut, www.keskisuomenmaaseutu.fi/viisari

Village Saving and loan association -nettisivut, www.vsla.net/aboutus/vslmodel. Viitattu 28.10.2013.

Vuolenkosken kylän verkkosivut, www.omakylävuolenkoski.fi/OmaVerkko.php. Viitattu 31.12.2013.

Yle-uutisten www-sivut. http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/05/toholammilla_ostokset_voi_maksaa_tohoilla_2603558.html. Viitattu 23.11.2013.